

Ingelsby

Uppgifterna har tagits fram under hösten 1995 av:

Karin Sundin, Ingelsby	Lemon Holgersson, Dampetorp
Ruben Sundin, Ingelsby	Asta Karlsson, Askersund
Åke Johansson, Ingelsby	Viola Wallin, Ingelsby
Evy Johansson, Ingelsby	Torsten Karlsson, Ingelsby
Sven Hagberg, Ingelsby	Anna Stina Fryklöf, Ingelsby
Birgit Hagberg, Ingelsby	

Ingelsby

Namnet kom till av att en kung vid namnet Inge slog läger vid Åmmelångens strand. Detta skall ha varit på 1000-talet. (tidningsurklipp)

På 1600-talet står det Ingelsböle i husförhörslängderna.

Man har funnit stenyxor i byn vilket bevisar att det har funnits människor här sedan lång tid tillbaka.

Bykarta från storskiftet 1843 finns hemma hos Åke Johansson.

Dampetorp

Namnet kommer av ordet dampf = en bäck med många källådror.

Kalkho källa

Skyltad av hembygdsföreningen. Ligger på allmänningen, ca: 200 m. från Missionshuset.

Den är mycket gammal.

Källan har mycket järnhaltigt vatten som ansågs vara bra att dricka när man inte mådde bra.

Förr var det stockar runtom, men nu är den stensatt.

Källan sinar aldrig.

Förr hade man kalkhoar och beredde djurhudar där, därav namnet.

Källa vid övre affären

En källa som också var till för allmänt behov.

Hålldammen

En grund källa som heller aldrig sinade. Ligger vid Ignells. Den används inte längre.

Byakälla

Den låg vid korsningen mot Åmmeberg. Den sinade heller aldrig.

Mamsell Aleroths källa

Ligger vid Lund.

I Ingelsby måste man borra djupt efter vatten eftersom berget inte släpper igenom vattnet.

Affärer

Från ca:1850 har det funnits affär i Ingelsby.

Nedre affären (Karlshamn)

Helga Karlsson och maken Algot startade affären 1903 och höll på till 1919.

Felix Lundin köpte av Helga 1919.

Erik Stenmark, som hade affären i ca: två år.

Emma Smedman köpte affären och arrenderade ut den till:

Herr Stjernqvist som arrenderade en kort period.

Ester Wallin 1924 - 1930

Kalle Nyberg 1930 - 1965, som först arrenderade men senare köpte affären av fru Smedman.

Övre affären

Startades av Oskar Karlsson som även hade lantbruk vid affären, troligen i seklets början

A.V. Karlsson "Kalle Billig"

Ernst Johansson 1929 - 1958

Åke Johansson 1958 - 1973

Oskar Karlsson startade diverseaffär, hans son Hugo gick i lära hos Ståhlbergs och bedrev lite urmakeri i ett rum i övre affären. Senare flyttade han till Askersund och blev urmakare.

Hugos son Sven Conning startade optikerfirma i Askersund, detta var nuvarande optiker Bo Connings far.

Posten

Byn hade egen poststation fram till 1961. Fram till 1932 var den i järnvägsstationen, där Sjösvärd också var posttjänsteman. Sedan flyttades den till Ernst Johanssons affär.

Posten hämtades och lämnades i Åmmeberg. 3073 1961 upphörde poststationen och Skyllberg kom i stället, senare blev adressen Åsbro

Hantverkare

Malmqvist

Resande agent för symaskiner och mjölkseparatorer. Han blev efter kriget grovjobbare på byggen.

Skomakare

Fridolf Johansson, han började vid strejken i Skyllberg, men fick inte hålla på då eftersom han var anställd av Skyllbergs Bruk. Detta var 1924 eller 1925.

Han var även skomakare senare en tid.

Skräddare

Albin Sjöström, kom till byn 1924–25. Han slutade i början på 1940-talet. Sönerna Sture och Rune fortsatte med skrädderiet den sista tiden när Albin blev sjuk. Han dog 1946.

Sömmerska

Jenny Welin

Trädgårdsmästar

Oskar Elander och hans hustru Emma startade i slutet på 30-talet, ev. 1937, vid Södra Fallet.

Senare hade de vid övre affären. De hade växthus som fick värme från en ångpanna.

Ungdomarna i byn rensade landen åt dem på sommaren för en liten slant. Hustrun Emma stod även på torget och sålde.

De höll på till slutet av 40-talet eller början av 50-talet.

Fotograf

Herr Smedman i mitten på 20-talet.

Metallgjuteri

Rickard Pettersson och hans hustru Alva. De kom från Morgongåva runt 1927.

Han byggde gjuteriet på 30-talet, där de hade legogjutning till Skyllberg. Han gjöt

bl.a. bultämnen och lager till Skyllberg. De hade inga anställda Rickard dog 1952.

Gården kallas numera Gjutargården.

Byggmästare

Axel Johansson, "snickaraxel" kallad, byggde hus i byn samt tillverkade vävstolar och fönster under 20–30-talet. Tog sedan anställning vid Skyllberg.

Förtennarn

Edvard Karlsson, åkte runt och förtennade kopparkastruller för att de skulle kunna användas i dagligt bruk. Slut på 40-talet

Konservator

Rolf Granberg som fanns i Skogsboda. Han fanns i alla fall där 1931.

Smed

Viktor Eriksson som till exempel hjälpte folk i byn med att sko oxar. Slut 30-talet.

Frisörer

John Ignell och Fredrik Nyqvist, klippningen kostade då 25 öre.

Slaktare

Genar Andersson, Falla, åkte runt och sålde styckat. Gjorde även korv.

Hade torgförsäljning.

Karl Johansson, Linnefors, som köpte upp och slaktade. Smeden Hjalmarson.

Smed

Hjalmar Johansson, Linnefors, som drog ut tänder i sin smedja.

Många smeder smidde åt Bunkarn och fick ta ut mat i stället för betalning.

Ibland steg skulden oavsett hur mycket man smidde.

Småindustrier

Magasinet

Hjalmar Appelgren sålde oljekakor, kli och torvströ. Han tecknade även sjukförsäkringar. samt hade hand om sjukkassan. hade också en klingsåg för eget virke och någon lönsågning. Såld 1931 gård och rörelse till Philip Johansson. Han sålde 1934 till Martin Andersson från Kumla. Han delade av magasinet och inredde en frikyrkolokal kallad Betaniasalen. Foderhandeln upphörde omkring 1940 när Natan Johansson köpte gården.

Sågverk

Vid Sjövik, som var ett bolag med några bybor. Handmatad, 10 hk. motor, senare elektrisk motor. På 20talet

Axel Hagberg, ramsåg. Han hade en 8 hk. fotogenmotor med tändkula för tröskning och båtturer till Ämmeberg. En tur hämtade han upp 19 personer i Lustigkullen. Båten gick så lågt att det bara var en decimeter kvar till vattenlinjen. Efter detta slutade han med båtturerna. Bakom likvagnsboden hade han ramsågen som drevs med samma motor. Där sågade han björkstockar, men med den motorkapaciteten gick det inte fort. Lokomobil vid sjön, där man gjorde lådor till Saftbolaget. Dessa gick i konkurs så de blev utan betalning. Gjorde även lådor till Kumla Skofabrik. Köpte sedan en 15 hk. motor, den har Sven Hagberg kvar än.

Vindmotordrivet som låg på kullen. Detta rusade när det inte fanns någon stock i och luktade bränt.

Axel köpte också gamla T-Fordar och byggde om till traktorer. (tidningsurklipp)

Åkeri

Martin Edkvist hade lastbil och bedrev åkeri, detta var på 30-talet. Han hade flera personer till hjälp. Man minns att de gick genom byn och sjöng Flygarvalsens.

1927–28 fanns det garage där man hade två lastbilar. Den ena gjordes om till buss på helgerna.

Sven Fallholm var chaufför hos Martin.

Man hade liktransport ur byn med en lövad lastbil.

Före Martin fanns en likvagnsbod med vagn. Den låg vid gamla byvägen, i närheten av Kalkho källa. Man hade även brandspruta, vagn och kälkar.

Den användes sista gången vintern 1939 och drogs av en häst.

Huset revs runt 1990.

Spånhyvel

Fanns i Dampetorp, upphörde 1941. Hölls i bruk 3 månader om året.

Driven av vattenkraft. Två kugghjul gick sönder och man brydde sig ej om att reparera.

Byggnaden står kvar. (se fotografi)

Bränneri

Även det i Dampetorp. Detta var före Roparrörelsens tid.

Man fick, helt lagligt, bränna en viss kvot och sälja.

Fest- och samlingsplatser

Västerängsbacken

Det är skyltat för stugan vid torpvandring.

Där sägs det spöka. Sven Hagbergs mor en dam som gick med kvast, sedan försvann hon bara.

En hästskjuts med kista som åkte fort förbi pratar man också om.

Jerikobacken

Det var en festplats och dansbana, som fanns innan Fyrkanten, någon gång runt 1928.

Det sägs ha spökat även där.

Byxficketorget

Detta var samlingsplatsen för ungdomarna i byn, vid den stora asken i korsningen bygatan-landsvägen. Namnet kommer av att man stod med händerna i byxfickorna.

Där samlades man för att bestämma vart man skulle cykla på kvällen.

Café

Ester Ljungberg 1934 - 1941, flyttade till Linköping. Kaffet kostade 35 öre.

Där hade man även tips.

Valborgsfirande

Hade man först vid Björkebergsberget, sedan från början av 30-talet på Kärrängen

"blåsippe-kullen" i folkmun. Man gick i fackeltåg och tände på brasan, som kröntes av en tunna med tjära på toppen. Det fanns spisar för kaffekokning och varmkorv. Från början av 1930-talet. Man dansade ringlekar.

Efter tjärtunnornas tid stod Skyllberg för ett fyrverkeri.

Någon gång på 40-talet flyttades firandet till Skyllbergsvallen, firandet blev till en medborgarfest.

Troligen började braseldningen 1952.

Där fanns även en dansbana som plockades upp och ner till danserna.

Till slut blev den stående tills den föll ihop.

Ladäng

Skola

Man hade skola i Ladäng, med upphämningsområde: Skuru, Stimmerkulla, Skyllberg, Falla och mot Askersundsgränsen. Barnen fick åka tåg hem.

Skolan brann 1945, och man fick gå i skola i Skyllberg i mellantiden.

Det skickades en kommitté till Stockholm om bygglov för nya skolan.

Den byggdes 1950 och man hade omkring 50 elever.

Ladängsskolan höll på fram till omkring 1962, sedan stod den tom.

Fångvårdsanstalt

1965 tog kriminalvårdsstyrelsen över och hade fångvårdsanstalt.

Från början gällde anstalten bara lättare brottslighet, men senare fanns här alla typer av brottslingar.

Sista tiden av straffen kunde även fångar som hade begått grövre brott få sitta av på Ladäng.

Ingelsby station

Finns ett foto från 1900-talet där man ser stationsinspektör Karl Sjösvärd.

1930–31 kom bussarna, då fanns bara godstrafiken kvar.

Under kriget togs persontrafiken upp igen. På 40-talet fanns det viss persontrafik, i alla fall en personvagn.

1951 talar man om att militärerna åkte tåg, men var vagnarna kom ifrån är oklart.

1955 byggdes vägen och stationen togs ur bruk, samma år revs banan.

Ingelsby Missionshus

1/9 1868 invigdes missionshuset.

1919 hade man sammanträde om bygge av missionshuset. (Lemon har papper)

Hammarlunds stuga i Dampetorp plockades ner och användes till ytterväggar i missionshuset.

2/10 1919 finns ett kvitto på material till nybygget av missionshuset från Skyllbergs Bruks Aktiebolag på summan 1,550:63.

Vid 100-årsjubile'et gjordes denna skrivelse:

Under ett sekel har Bönhuset här på den vackra backen i Ingelsby varit samlingsplatsen för den andliga verksamheten i bygden. Den andliga livsrörelse som under förra århundradet bröt igenom i vårt land nådde tidigt Lerbäcks socken.

De s.k. roparrörelsen som från Västergötland nådde Närke, fick inom Lerbäcks socken en stark förankring. Dess förnämsta ledare var här den kraftfulle och begåvade Carl Jansson från Tillefärd.

Den man som sedan kom att betyda mycket för den andliga verksamheten inom Lerbäck var prästmannen Gustaf Wilhelm Müntzing. År 1814 kom Müntzing till Lerbäck. Under Lerbäckstiden genomgick Müntzing en radikal omvändelse. Medlet till denna omvändelse var en fattig kvinna, Karolina Persdotter, från Viby församling.

Müntzings kraftfulla predikningar blev en väckelseröst inom Lerbäck och nådde även ut över stora områden i Närkes bygder. År 1862 flyttade Müntzing till Viby och avled 1870 på sin 55-årsdag.

Den andliga livsrörelse som vid denna tid präglade Lerbäcks socken tog sig uttryck i och med bildandet av en missionsförening, som fick namnet Lerbäcks Evangeliska Förening.

Denna förening omfattade större delen av Lerbäcks socken och i dess första styrelse, Jan Erik Gustaf Jansson från Ingelsby ledamot.

Det första bönhuset uppfördes i Gårdsjö och invigdes 1862.

Erik Gustaf Jansson som var bror till ledaren för roparrörelsen tog initiativet till byggandet av Ingelsby missionshus 1868. Tillsammans med Göran Pettersson i Dampetorp, som förestod uppförandet av missionshuset, var det dessa två personer som var ledare för arbetet vid missionshuset.

Enigheten och offervilligheten var stor när det gällde missionshusbygget. Varje gård deltog i uppförandet av huset. 1/4 mantal byggde 2 varv, 1/8 mantal 1 varv. De fyra första varven byggdes av Göran Pettersson, Dampetorp.

Under de första 20 åren var det i Ingelsby ingen föreningsverksamhet på platsen, utan missionsfolket tillhörde den 1860 bildade Lerbäcks Evangeliska Förening.

Kontakten med Askersund var redan före missionshusbygget stark. Carl Bergegren, predikant i Askersund i 47 år kom 1859 från Jönköping till brukspatron Plank å Lund i Lerbäck som bokhållare och deltog i den andliga verksamheten redan vid denna tid. 7

År 1889 bildades här i Ingelsby en missionsförening "Ingelsby Kristliga Missionsförening".

Första ordförande var Oskar Pettersson, Kilsborg, kassaförvaltare Emil Karlsson, Dampetorp, sekreterare Wilhelm Pettersson, Ingelsby samt Hj. Tideman, Ingelsby, Gustaf Andersson, Falla och Karl Karlsson, Bunken.

Av de protokoll som finns tillgängliga synes denna förening icke haft någon längre verksamhetsperiod. En förnyelsens tid kom år 1910 och samma år bildades Ingelsby DUF

(De ungas förening).

Dess förste ordförande var predikanten G.V. Jakobsson, Skuru. Under den tid som Ingelsby DUF var verksam har många missionsvänner deltagit med stort intresse och här kan nämnas Emil Karlsson, Alvar Pettersson, Ester Pettersson, Edv. Persson, Helga Karlsson, Axel Ignell m. fl.

År 1919 vidtogs en ombyggnad av missionshuset. De drivande krafterna vid denna ombyggnad torde vara Axel Ignell, Emil Karlsson, Alvar Pettersson m. fl. I en anteckning år 1919 i kassaboken står antecknat "Frivilligt arbete av ortsbefolkningen till bönhusbygget 844 timmar omkring 100 dagsverken. Frivillig körning 275 timmar, betygar Axel Ignell."

Äganderätten till Missionshuset har Evangeliska Fosterlandsstiftelsen.

Missionshuset var uppfört på en allmänning och först 1940 var det klart med tillgängliga handlingar så att EFS kunde erhålla lagfart.

År 1954 bildades på förslag av Henning Ignell, Ladäng en Bönhusförening i Ingelsby. Denna förening har till uppgift att handha vården och tillsynen av Missionshuset. Föreningen tog kontakt med Lerbäcks församling och erhöll genom prosten G. Helgstrands goda medverkan 50% av renoveringskostnaden av Lerbäcks församling. Kostnaden av renoveringen 1954 steg till 13.000 kr. Likaså har bönhusföreningen vid installationen av el.värme förra året erhållit 50% av kostnaden av Lerbäcks församling.

Predikoverksamheten i Missionshuset upphålles av EFS predikant inom södra länskretsen och av församlingens präster som besöker Ingelsby andra söndagen varje månad.

Syföreningsverksamheten som är äldre än 100 år bedrivs alltfört och håller sedvanliga missionsauktioner till förmån för EFS missionsverksamhet.

Så vill vi alltfört fullfölja vår uppgift här i Ingelsby att vårda detta av fäderna uppförda bönhus, och i denna vår uppgift har vi ett starkt stöd av bygdens befolkning av aktiva missionsvänner.

Må det vara som så som ps. säger i sp. 122 "Jag gladdes när man sade till mig: Vi skola gå upp till Herrens hus". Denna sanna glädje må även följa oss då vi träder upp till gudstjänst i Ingelsby Missionshus.

Protokoll för bönhusföreningen finns hemma hos Karin Sundin.

Man hade söndagsskola.

Första ledaren av denna var Alvar Pettersson, Dampetorp, en stillsam man.

Sedan Emil Karlsson, Dampetorp, som var duktig på att spela orgel.

Original

"Radiogumma"

Var den första som hade radio i byn. Hon bodde i Hurrebacken. Maken fick bo i
hönshuset. De hade många trättgrammofoner o. dyl. Hon hade sä-
kerhetskedjor på dörrarna.

Smegunnar

Lämnade 10,000 kr. efter sig, när han avled 1941. Han gick runt och hjälpte folk vid tröskningen. Hans far var smed och kallades "Store smeden".

Johan Wikgren

Bodde i Dampetorp, platsen skyltad. Han var f.d. soldat. Hans föräldrar var Herr Fredrik och modern kallades "brödtravaren". Johan var osams med fadern och de delade upp köket med ett kritstreck. Detta var runt sekelskiftet och han levde troligen på sina föräldrar under deras livstid. Därefter fick han betala hyra för bostaden vid Dampetorp genom 3 dagsverken per år. Han var mörkrädd och lättskrämd. Bl.a. skrämde man honom med ett lakan och nek i snöre som man drog fram och tillbaka framför honom.

Gustaf Bäckström

Kom från mentalsjukhuset i Vadstena. När han gick runt i byn hade han med sig eget nattkärl, för de andras var ej rena. Han hade även med sig en bunt tidningar. Om han blev bjuden på mat någonstans var det noga med dukning Han bodde hos Augusta Edkvist, mor till åkeriägaren, som fick ersättning för att ha honom där.

Per i Lövfallet Andersson

Ville ställa in sina möbler i uthusen hos Fridolf Karlsson.
Det fick han tillåtelse att göra, men ställde in möblerna i boningshuset och mer eller mindre flyttade in olovandes. När han blev gammal flyttades han till fattiggården.

Sigfrid Lind

Bodde i Stimmerkulla och gick till Askersund. Han gick emellan hos ett par familjer.

Folke Johansson

Som tände gengas och fick "puffen" i ansiktet och blev svedd.
Han kallades "Läskefolke"

Tekla Karlsson

Hade ett litet café för länge sedan. Hon kallades "Läsketekla".
Köpte strömming, för det var billig mat. Den delades upp på följande sätt:
Folke fick köttet, hon fick skinnet och katten fick benen.

Storbligen

Den som ska leva på att vara tokig får inte vara dum.

Luffare och gårdfarihandlare

Rudolf Lindahl

Var en gammal kavallerist som åkte runt och köpte upp höns och sålde korgar. Detta var på 1930–40 talet. Han hade gigg och häst. Ursprungligen från Skalltorp men bodde i Åmmeberg.

Nils Sjösvärd

Stationsinspektorns son, fick fisk levererad med tåget. Han cyklade runt med sin islåda och ett besman och sålde fisk.

Klockegubben

Gick runt och sålde klockor. Citat: "En som inte klarar ett ordentligt arbete, han passar till vägmästare."

Under strejken vid Skyllberg och Rönneshytta var det många som gick runt med box och sålde saker.

Hänt i Ingelsby

Elektricitet

Fick man 1921 via Lerbäcks Elektriska Distributionsförening.

Det kostade 25 öre per kilowatt.

Fastigheter fick betala efter storlek på gårdar och villor efter ljuspunkter.

(Fotostat av J. Sundströms elektriska installationsbyrå & reparationsverkstad.)

Telefon

Fick man allmänt runt 1950. A och B telefon, A = 1signal och B = 2 signaler.

Radio

Kom till byn 1927. Då hade man kristallmottagare med hörlurar.

Einar i Falla byggde kristallmottagare.

TV

Den första teven fanns hos Åke Johansson 1958.

Cykel

Den första cykeln hade Andreas Karlsson, bror till Hugo Karlsson.

Bil

A.V. Karlsson vid 1927, T-Forden som Blixten senare körde post i.

Eller Appelgren som hade bil före 1928 var förste bilägaren i byn.

Byvägen

Byggdes under två år, då även bron kom till. Omkring 1907.

(Karin Sundin har foto på bygglaget.)

Plogning ner till Ämmefallet, gränsen mot Hammars socken.

Byaplogen förvarades i uthuset hos Ignells.

Första snöplog på bil kom 1929.

Ämmebergsvägen

Den nuvarande byggdes 1931

Efter 1931–32 blev det enskild underhållning av av vägar, då byborna samlade in pengar till till exempel grus.

Vägföreningen bildades runt 1950.

Gatubelysning

Kom 1957. Alla samlade in pengar. Margareta Fridén kom med idén.

Hon höll i teatergruppen och Ingelsby Belysningsförening. Inga Andersson blev den drivande kraften, när man väl kommit igång.

Karin Sundin berättar:

Hösten 1938 bildades en avdelning av Svenska Landsbygds Ungdomsförbund i byn. Från distriktsledningen i Örebro kom ombudsman Karl Andersson, Bjurtjärn och Gulli Karlsson från Hammar, och talade vid ungdomarna. Ett tiotal gick med i Lerbäckes Västra S.L.U. Det var den tidens möjlighet att träffas och ha trevligt på ett enkelt sätt. Vi gick och åkte cykel. Bilar var det inte många som hade på 30-talet. S.L.U. betydde mycket för landsbygdsungdomen, samtidigt som man hade en trevlig samvaro, så fick man en politisk medvetenhet, som många senare i livet, då de kom med kommunala förtroendeuppdrag hade nytta av. S.L.U. hade först en liten avdelning i Ingelsby som senare blev överflyttad till Åsbro.

Roliga händelser

Sven Hagberg berättar:

Bertil och Hugo fick för sig att spränga ett utedass vid Sjövik.

De fixade med dynamit och laddade, inget hände.

De försökte en andra gång men utan större framgång.

- Det var märkvärdigt vilket svårskjutet dass. sa Bertil.

Tredje gången laddade de rejält och nu lyckades de.

Dasset flög i luften och det blev bara skräp av det.

Samme Hugo tillverkade egenhändigt en raket.

Han band fast raketen med ett rep och när han tände på raketen, steg den inte upp mot skyn, utan gick bara runt i en cirkel.

Klorexen som var i ramlade ut i en ring med den följdén att det inte växte något där sen.

Den blev kallad "Hugos fläck".

Boskapsinventering

Runt 1920 var det många småbrukare.

I byn:	Malmqvist	2 kor
	Axel	3 "
	Edkvist	3 " + häst
	Rickard Pettersson	2 " + häst
	Oskar K.	2 "
	Ada, Kalle Gustavsson	1 (ibland) (Kalle - snickare)
	Edvin Persson	3 "
	Asta	5 " + häst
	Karin	6–7" + häst
	Filip	4 " + häst
	Rickard o Olga	4 "
	Agnes på Kullen	2 "
	Axel Hagberg	3
	Helge Larsson	3 ca.
	Oskar Hagberg	3 " + häst
	Kalle Ek	4 " +häst
	Axel Ignell	8–10 " + 2 hästar
	Filip Johansson	4 " + häst
	Teodor Andersson	2 "
	Gerda Johansson	2 "
	Lander Karlsson	3 "

Åmmefallet:	Almstedt	3 " + oxe
	Tore Eriksson	3 " (hans far var smed)
	Emil Lund	2 "
	Astrid Nylander	2 "
	Oskar Nordberg	2 "
	Nilsson i Backen	2 "
	Karlsson	1 "

28 hade kor i Ingelsby.

Man slutade med kor på skogen på 1930-talet.

Idag finns det ingen som har kor i byn.